

सम्पादकीय

बिहार की सुगंधिता

केंद्र की एनडीए सरकार को हालांकि फिलहाल कोई खतरा नहीं है, लेकिन बिहार की राजनीति में गमाहार दिख रही लगी है। असल में बिहार की राजनीति के दो धुधर नेताओं को पुरुषों के मैट्ट्री ने एक बार फिर से राजनीतिक हलचल मचा दी है। जहां राहदार और इंडिया ब्लॉक के नेता लालू प्रसाद यादव ने मुख्यमंत्री और जदयू नेता नीतीश कुमार को फिर से साथ आने का निमत्रण दे दिया, वहीं नीतीश ने भी सीधे खड़न करने के बजाय इसे हंसकर ठाल दिया। इसके बाद कथासबाजी का वह दौर शुरू हुआ, जिसने पटना से लेकर दिल्ली तक राजनीति के सभी धंडों के कान खड़े कर दिए।

असल में वर्तमान राजनीति में नीतीश कुमार इकलौते ऐसे नेता हैं, जो पिछले एक दशक में चार बार पाला बदलकर बिहार की सत्ता में बने रहे हैं। यही नहीं, वह प्रासादिक भी बने हुए हैं। इसीलिए लालू, प्रसाद ने एक बार फिर कहा कि नीतीश कुमार के लिए उनके दरवाजे खुले हुए हैं। बड़ी बात यह है कि कोई भी प्रामाणिकता के साथ इस संभावना को नकारने की स्थिति में रही रहा कि कहीं नीतीश फिर से पाला बदलने की तैयारी में नहीं हैं?

नीतीश को लेकर अटकतों को मजबूती बिहार में एनडीए खेमे के

मौजूदा अंतरिक्ष समीकरणों से भी मिल रही है। कुछ ही दिन पहले अटल

बिहारी वाजतों को जयतों के मैट्ट्री पर उपस्थिति और भाजपा नेता

विद्युत राजनीति ने यह कहकर समसनी फैला दी कि अटल जी को

सच्ची श्रद्धांजलि दी होगी कि बिहार में प्रधानमंत्री ने जबूती से लालू

सरकार बनाई जाए। हालांकि जल्द ही उन्होंने इस बयान से किनारा कर लिया, लेकिन तब तक नुकसान हो चुका था। हां, यह परस्परण पल्ले से

ही बना हुआ है कि भाजपा बिहार की राजनीति में जदयू और नीतीश कुमार

की अनिवार्यता जल्द से जल्द समाप्त करना चाहती है।

एक घटना और हुई। असल में पिछले हफ्ते नीतीश कुमार की दिल्ली

यात्रा के दौरान हुई कथित अदाकी को भी खबरें आ गई। कहा गया कि

दिल्ली में जनरात्रि कुमार प्रधानमंत्री नें नेहरू मोटी, नेहरू मंत्री अमित शाह और

भाजपा अध्यक्ष जेपी नेहरू से मिलान बाते थे, लेकिन उन्हें किसी ने भी

बक्त नहीं दिया। इसके खबर बिहार तेजी से फैली और राजीतिक

गलियारों में चर्चा का विषय बन चुकी है। इस बीच लालू का बयान आ

गया कि नीतीश के लिए दरवाजे खुले हुए हैं। हालांकि, बिहार विधानसभा

में नेता प्रतिपक्ष तेजस्वी यात्रा ऐसी की सभावना के पक्ष में नहीं दिखते।

उनका मानना है कि इस बयान के बातचाल सभा चाहती पर है।

उनका मानना है कि इस बयान के अंत में होने वाले विधानसभा चुनाव करना चाहती है।

गैर करनेवाली बात ये भी है कि केंद्र सरकार में एनडीए के पास

बहुमत नहीं है और चंद्रावती यूनाइटेड नीतीश कमार का साथ उठके लिए

महत्वपूर्ण हैं। वैसे हालांकि आगमी लोकसभा चुनाव 2029 में होने हैं,

इसलिए अभी से दिल्ली तक नीतीश कुमार ने जायदा विश्वास किया है।

कुमार भी शायद ही चुनाव चाहेंगे। लोकनं बिहार के विधानसभा चुनाव भी

कम महत्वपूर्ण नहीं हैं। देखा जाए तो नीतीश के लिए तो विधानसभा चुनाव

ज्यादा महत्वपूर्ण हैं, क्योंकि बिहार में सबसे ज्यादा समय तक मुख्यमंत्री

रखने का ऐसा दिक्कांड बनाना चाहते हैं, जो कोई न तोड़ सके।

बिहार में अब विधानसभा चुनाव की सराराम शुरू हो गई है। देखने

वाली बात है कि भाजपा अब हर राज्य में केंद्रीय अपनी ही सरकार चाहती

है। महाराष्ट्र में उसे बहुत मिल गई है और अंडिशा में भी वह बहुत में

आ चुकी है। ऐसे में बिहार भी उसके टार्नेट पर है। भाजपा के अंतर्वाहने

में न केवल अपनी सरकार बनाने की चर्चा है, अपितु बिहार इकाई इसी पर

काम भी कर रही है। नीतीश कुमार को इसकी पूरी जानकारी मिल चुकी है।

अब नीतीश क्या कदम उठाते हैं, यह निश्चित तौर पर नहीं कहा जा

सकता और न ही कोई अनुमान लगा सकता, लेकिन यह तय है कि जरा

भी खतरा नहीं लेगा। यही कारण है कि दिल्ली में नीतीश के लिए तो विधानसभा चुनाव

की अनेकी के बाद लालू ने तुरंत पासा फेक दिया। देखना होगा कि

विधानसभा चुनाव तक बिहार की राजनीति में कोई परिवर्तन होता है, या

फिर ऐसे गुबार उठते रहेंगे।

अब नीतीश क्या कदम उठाते हैं, यह निश्चित तौर पर नहीं कहा जा

सकता और न ही कोई अनुमान लगा सकता, लेकिन यह तय है कि जरा

भी खतरा नहीं लेगा। यही कारण है कि दिल्ली में नीतीश

की अनेकी के बाद लालू ने तुरंत पासा फेक दिया। देखना होगा कि

विधानसभा चुनाव तक बिहार की राजनीति में कोई परिवर्तन होता है, या

फिर ऐसे गुबार उठते रहेंगे।

अब नीतीश क्या कदम उठाते हैं, यह निश्चित तौर पर नहीं कहा जा

सकता और न ही कोई अनुमान लगा सकता, लेकिन यह तय है कि जरा

भी खतरा नहीं लेगा। यही कारण है कि दिल्ली में नीतीश

की अनेकी के बाद लालू ने तुरंत पासा फेक दिया। देखना होगा कि

विधानसभा चुनाव तक बिहार की राजनीति में कोई परिवर्तन होता है, या

फिर ऐसे गुबार उठते रहेंगे।

अब नीतीश क्या कदम उठाते हैं, यह निश्चित तौर पर नहीं कहा जा

सकता और न ही कोई अनुमान लगा सकता, लेकिन यह तय है कि जरा

भी खतरा नहीं लेगा। यही कारण है कि दिल्ली में नीतीश

की अनेकी के बाद लालू ने तुरंत पासा फेक दिया। देखना होगा कि

विधानसभा चुनाव तक बिहार की राजनीति में कोई परिवर्तन होता है, या

फिर ऐसे गुबार उठते रहेंगे।

अब नीतीश क्या कदम उठाते हैं, यह निश्चित तौर पर नहीं कहा जा

सकता और न ही कोई अनुमान लगा सकता, लेकिन यह तय है कि जरा

भी खतरा नहीं लेगा। यही कारण है कि दिल्ली में नीतीश

की अनेकी के बाद लालू ने तुरंत पासा फेक दिया। देखना होगा कि

विधानसभा चुनाव तक बिहार की राजनीति में कोई परिवर्तन होता है, या

फिर ऐसे गुबार उठते रहेंगे।

अब नीतीश क्या कदम उठाते हैं, यह निश्चित तौर पर नहीं कहा जा

सकता और न ही कोई अनुमान लगा सकता, लेकिन यह तय है कि जरा

भी खतरा नहीं लेगा। यही कारण है कि दिल्ली में नीतीश

की अनेकी के बाद लालू ने तुरंत पासा फेक दिया। देखना होगा कि

विधानसभा चुनाव तक बिहार की राजनीति में कोई परिवर्तन होता है, या

फिर ऐसे गुबार उठते रहेंगे।

अब नीतीश क्या कदम उठाते हैं, यह निश्चित तौर पर नहीं कहा जा

सकता और न ही कोई अनुमान लगा सकता, लेकिन यह तय है कि जरा

भी खतरा नहीं लेगा। यही कारण है कि दिल्ली में नीतीश

की अनेकी के बाद लालू ने तुरंत पासा फेक दिया। देखना होगा कि

विधानसभा चुनाव तक बिहार की राजनीति में कोई परिवर्तन होता है, या

फिर ऐसे गुबार उठते रहेंगे।

अब नीतीश क्या कदम उठाते हैं, यह निश्चित तौर पर नहीं कहा जा

सकता और न ही कोई अनुमान लगा सकता, लेकिन यह तय है कि जरा

યૂનિયન કાર્బાઇડ કે કચરે કે નિષ્પાદન કે સંબંધ મેં વસ્તુસ્થિતિ

પ્રસ્તાવના

- વર્ષ-2004 મેં માનનીય ઉચ્ચ ન્યાયાલય જવલપુર મેં જનહિત યાચિકા ક્રમાંક 2802/2004 શ્રી આલોક પ્રતાપ સિંહ વિરુદ્ધ યૂનિયન ઑફ ઇંડિયા એવં અન્ય પ્રસ્તુત કર ઉચ્ચ ન્યાયાલય સે માંગ કી ગયી કે યૂનિયન કાર્బાઇડ કાર્પોરેશન ઇંડિયા લિમિટેડ ભોપાલ પરિસર (યૂસીઆઈએલ) મેં સંગ્રહિત રાસાયનિક અપશિષ્ટ પદાર્થોની વિનિષ્ટીકરણ કિયા જાયે એવં તુસ પર હોને વાળે વ્યાય કે પ્રતિપૂર્તિ યૂનિયન કાર્బાઇડ કાર્પોરેશન (યૂસીસી) ડૉડ કેમિકલ સે કિયા જાયે।
- યૂનિયન કાર્బાઇડ કાર્પોરેશન લિમિટેડ ભોપાલ પરિસર (યૂસીઆઈએલ) મેં બિખરે રાસાયનિક પદાર્થોની વિનિષ્ટીકરણ કિયા જાયે એવં તુસ પર હોને વાળે વ્યાય કે પ્રતિપૂર્તિ યૂનિયન કાર્బાઇડ કાર્પોરેશન (યૂસીસી) ડૉડ કેમિકલ સે કિયા જાયે।
- માનનીય ઉચ્ચ ન્યાયાલય, જવલપુર દ્વારા દિનાંક 16/12/2008 કો આદેશ પારિત કર નિર્દેશ દિયે ગયે કે વિનિષ્ટીકરણ કી કાર્યવાહી રાજ્ય શાસન દ્વારા સમય સીમા 06 સપ્તાહ મેં સુનિશ્ચિત કી જાયે યદિ કોઈ કિસી પ્રકાર વ્યવધાન પૈદા કરતા હૈ તો અવમાનના સંબંધી કાર્યવાહી સુનિશ્ચિત કી જાયેગી। ગૈસ રાહત વિભાગ એવં મધ્યપ્રદેશ પ્રદૂષણ નિવારણ મણ્ડલ ભોપાલ દ્વારા સીપીસીબી કી ગાઇડલાઇન કા પાલન કરતે હોએ જૂન-2008 મેં લાઇસ સ્લેજ 39.6 એમ્ટરી. કો સીપીસીબી કી ગાઇડલાઇન અનુસાર સફલતાપૂર્વક લૈંડફિલ ટીએસડીએફ, પીથમપુર જિલા-ધાર મેં કિયા ગયા।

સમય-સમય પટ કોર્ટ દ્વારા દિયે ગયે નિર્દેશ

- માનનીય સર્વોચ્ચ ન્યાયાલય કે દ્વારા દિનાંક 4/3/2013 કો નિર્દેશ દિયે ગયે -10 મેટ્રિક ટન હિન્ડુસ્તાન ઇન્સેક્ટિસાઇડ લિમિટેડ પ્લાંટ કેરલ રાજ્ય મેં કોચિન સે પરિવહન કર ટીએસડીએફ કી પીથમપુર મેં ટ્રાયલ રન કી જાએ-કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વોર્ડ દ્વારા 2013 મેં સફળતાપૂર્વક ટ્રાયલ કિયા ગયા।
- માનનીય સર્વોચ્ચ ન્યાયાલય કે દ્વારા દિનાંક 17/4/2014 કો નિર્દેશ દિયે ગયે -10 મેટ્રિક ટન યૂનિયન કાર્బાઇડ ટીએસડીએફ કી પીથમપુર મેં ટ્રાયલ રન કી જાએ -કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વોર્ડ દ્વારા 2015 મેં સફળતાપૂર્વક ટ્રાયલ કિયા ગયા।
- માનનીય ઉચ્ચ ન્યાયાલય જવલપુર દિનાંક 3/12/2024 કે આદેશ મેં રાજ્ય શાસન એવં રાજ્ય પ્રદૂષણ કંટ્રોલ વોર્ડ કો કેમિકલ વેસ્ટ યૂનિયન કાર્బાઇડ સ્થળ સે પૂર્વ નિર્ધારિત સ્થળ પર 4 સપ્તાહ કે ભીતર સુરક્ષિત પરિવહન કરને કે નિર્દેશ દિએ ગણ।

વિભાગ દ્વારા કાર્યવાહી

- કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિવારણ મણ્ડલ નર્ઝ દિલ્લી દ્વારા શેષ બચે 337 મેટ્રિક ટન રાસાયનિક યૂસીઆઈએલ વેસ્ટ કે વિનિષ્ટીકરણ હેતુ RFP દિનાંક 04/12/2017 કો તૈયાર કર સચિવ, ભારત સરકાર, રસાયન એવં પેટ્રોરસાયન કી અધ્યક્ષતા મેં આયોજિત બૈઠક દિનાંક 05/12/2017 કો રાજ્ય શાસન કો ઉપલબ્ધ કરાયા ગયા હૈ।
- કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિવારણ મણ્ડલ સે પ્રાત્રિ RFP કા પરીક્ષણ કર નિવિદા જારી કરને હેતુ નિવિદા પ્રપત્ર તૈયાર કર ઉત્ત કાર્ય હેતુ સંચાલક ગૈસ રાહત એવં પુર્વસિદ્ધ કી અધ્યક્ષતા મેં 6 સદરસ્યી સમાચિત કા ગઠન કિયા ગયા।
- નિવિદા દિનાંક 23/09/2021 કો પ્રકાશિત કી ગયી જિસમે દો નિવિદાકારોને મેસર્સ પીથમપુર ઇન્સ્ટ્રીયલ વેસ્ટ મૈનેજમેન્ટ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ, પીથમપુર જિલા-ધાર મ.પ્ર. એવં મેસર્સ સેન્ચ્યુરી ઇકો સોલ્યુશન પ્રાઇવેટ લિમિટેડ, બૈંગલુર, કર્નાટક દ્વારા નિવિદા પ્રસ્તુત કી ગયી। ઇસ કાર્ય કે લીએ પીથમપુર કાર્પોરેશન કી નિવિદા ઉપયુક્ત પાઈ ગઈ।
- ભોપાલ મેં લગભગ 358 ટન યૂનિયન કાર્బાઇડ કા કચરા નિકલા હૈ। ઇસમે 60% સે જ્યાદા કેવલ સ્થાનીય મિટ્રી હૈ એવં લગભગ 40% સેવન નેપથોલ, ઇન્કટરેસેડ્યૂસ ઔર સમી પ્રોસેસ પેરીસાઇડ્યુસ કા અપશિષ્ટ હૈ। સેવન નેપથોલ રેસેડ્યૂસ મૂલત: મિથાઇલ આઇસો સાઇનેટ એવં કીટનાશકોને કે બનને કી પ્રક્રિયા કા સહ-ઉત્પાદ હોતા હૈ। ઇસકા જહરીલાપન 25 સાલ મેં લગભગ પૂર્ત: સમાપ્ત હો જાતા હૈ। અતઃ ઇસલિએ સ્પષ્ટ હૈ કે ચૂકી ઘટના કો 40 સાલ વ્યતીત હો ચુકે હૈ, ઇસલિએ બચે હુએ કચરે મેં કોઈ હાનિકારક તત્ત્વ નહીં હૈ।
- કચરે કી નિપટાન કી પ્રક્રિયા કા ગહન પરીક્ષણ કિયા ગયા હોગા। ભારત સરકાર કી વિભાગ સંસ્થાન જેસે- નીરી (નેશનલ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ઇન્જિનિયરિંગ રિસર્ચ ઇંસ્ટિટ્યુટ), નાગપુર, NGRI (નેશનલ જિયોફિઝિકલ રિસર્ચ ઇંસ્ટિટ્યુટ) હૈદરાબાદ, IICT (ઇંડીયન ઇંડીયન ઇંસ્ટ્રીટ્યુટ ઓફ કેમીકલ ટેકનોલોજી) તથા કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ દ્વારા સમય-સમય પર કિએ ગણ અધ્યયન તથા માનનીય સર્વોચ્ચ ન્યાયાલય કો પ્રસ્તુત પ્રતિવેદનોને આધાર માનનીય સર્વોચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા ભારત સરકાર પર્યાવરણ મંત્રાલય કો માચા, 2013 મેં નિર્દેશ દિએ ગણ કે કેરલ રાજ્ય મેં કોચિ સ્થિત હિન્ડુસ્તાન ઇન્સેક્ટિસાઇડ લિમિટેડ, કોચિ કે 10 ટન યૂનિયન કાર્బાઇડ કા કચરે કા પરિવહન કર પીથમપુર સ્થિત TSDF મેં ટ્રાયલ રન કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ કી નિગરાની મેં કિયા ગાયા। ઉત્તાનુસાર સફળતાપૂર્વક ટ્રાયલ રન કિયા જાકાર સર્વોચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા ભારત સરકાર પર્યાવરણ મંત્રાલય કો માચા, 2013 મેં નિર્દેશ દિએ ગણ કે કેરલ રાજ્ય મેં કોચિ સ્થિત હિન્ડુસ્તાન ઇન્સેક્ટિસાઇડ લિમિટેડ, કોચિ કે 10 ટન યૂનિયન કાર્బાઇડ કા કચરે કા પરિવહન કર પીથમપુર સ્થિત TSDF મેં ટ્રાયલ રન કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ કી નિગરાની મેં કિયા ગાયા।
- સર્વોચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા ઉત્ત પ્રતિવેદન કે નિષ્કર્ષોને આધાર પર અપ્રૈલ, 2014 યૂસીઆઈએલ કચરે કા 10 મેટ્રિક ટન ટ્રાયલ રન ભારત સરકાર, પર્યાવરણ વન એવં જલવાયુ પરિવર્તન મંત્રાલય નર્ઝ દિલ્લી કી નિગરાની મેં ટીએસડીએ પીથમપુર મેં કિયા જાયે ઉત્ત કાર્ય કી વિડિયોગ્રામી કિયા જાના સુનિશ્ચિત કિયા જાવે તથા ઉત્તસે વિશેષ નિષ્કર્ષ કી શેષથપત્ર કે માધ્યમ સર્વોચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા ભારત સરકાર પર્યાવરણ મંત્રાલય કો માચા, 2013 મેં નિર્દેશ દિએ ગણ કે કેરલ રાજ્ય મેં કોચિ સ્થિત હિન્ડુસ્તાન ઇન્સેક્ટિસાઇડ લિમિટેડ, કોચિ કે 10 ટન યૂનિયન કાર્బાઇડ કા કચરે કા પરિવહન કર પીથમપુર સ્થિત TSDF મેં ટ્રાયલ રન કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ કી નિગરાની મેં કિયા ગાયા।
- અગ્રસ્ત, 2015 મેં ટ્રાયલ રન સફળતાપૂર્વક કિયા જાકાર કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ દ્વારા પ્ર